

Szentirmai László (1932–2012)

Nekrológot, emlékező és egyben búcsúztató sorokat mindig nehéz írni. Különösen nehéz akkor, ha az eltávozottal évtizedekig hol lazább, hol szorosabb, de mindennapi munkakapcsolatban volt a visszaemlékezés szerzője. Az együtt töltött évtizedek sokszínű, teljességében már szinte beláthatatlan szakmai és munkakapcsolatokon is esetenként túllépő eseménysora hatalmas mennyiségű emléket zúdít hirtelen az emlékezőre. S ha ő messze nem rendelkezik azzal a másoktól nagyon irigyelt képességgel, hogy az eseményeket konkrét időhöz (legalább évekhez) tudja kötni, s így módon még az események sorrendiségét illetően is bizonytalan, akkor a nehezen megoldható feladat érzete mellé még a fokozott felelősség tudata is társul. Persze, az alapadatokat illetően pontosak az emlékeim.

Szentirmai László (nekem és sokan másoknak Laci) 1932. március 26-án született és 2012. május 16-án halt meg, élt 80 évet. Az akkoriban a Szegedi Egyetemi Könyvtár néven működő intézményben 1963. május 1-jén kezdett dolgozni, és 2007. január 15-én vonult nyugdíjba az akkor a Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtáraként ismert, ma már Klebelsberg Kunó nevet viselő intézményből, 44 évi munkálkodás után. Pályája, karrierje felfelé ívelő volt, a fiatal diplomásként könyvtáros státusban kezdő Szentirmai László 1966-ban már tudományos munkatárs, 1968-ban tudományos főmunkatárs, 1977-ben osztályvezető, 1990-ben igazgatóhelyettes, 1995-től főigazgató-helyettes. És még két biztos dátum: 2002-ben életműve elismeréseképpen megkapja a legmagasabb egyetemi kitüntetést, a Pro Universitate díjat, 2005-től pedig a címzetes főigazgatói címet.

Ezekhez a dátumokhoz – mint szakmai életének fontosabb állomásaihoz – igazodva kíséreltem meg, hogy a több mint négy évtized munkásságának (remélem, nemcsak számomra) legjelentősebbnek eseményeit felvillantsam.

A tizenéves gyerek szüleivel (katonatiszt apjával) a világháború éveiben Passauban van, s miután ez az életkor nagyon fogékony a nyelvek megismerését illetően, Laci már érteget és beszél németül, sőt elmondása szerint a megjelenő amerikai katonákkal már alap angol szókinccsel seftel. Hogy miért említendő egy tudós könyvtárosra emlékezve ez a két tény, számomra teljesen világos: a könyvtáros Szentirmai szinte anyanyelvi szintű német tudása, későbbi jó angolja itt alapozódik meg (s ha már nyelvtudás, hát később egész jó olasz nyelvismeret is kapcsolódik hozzá). És a „seftelés”? Hát ne emlékeznék együttes külföldi szakmai útjainkra, amikor is ez egyik elmaradhatatlan programpont volt valamely kisebb bélyegkereskedés többnyire idős tulajdonosának felkeresése néhány schilling, márka vagy később euro hasznat hozó „seftelés” céljából.

Mielőtt a könyvtárba jött dolgozni, történelem–földrajz szakon járt az egyetemre, a történelmi diploma birtokában a szegedi MÁV Nevelőintézetben volt nevelőtanár, de az első lehetőséget megragadta az egyetem közelébe kerülésre. 1963-ban jómagam még az általam máig nagyon szeretett (az ismeretszerzésre nagyon sok lehetőséget adó) raktárosi szuperpozícióban voltam, de a hatvanas évek vége felé már avansáltam, s akkor a Szentirmai, Muncz Károly (később TIT igazgató), Fazekas István (később kiskunfélegyházi múzeumigazgató) alkotta tájékoztató csoportot „erősíttem” mint nagyreményű jövőbeli könyvtáros. A nálam tíz évvel idősebb Laci tudásával, az egyetem ügyeit illető ismeretgazdagságával, német irodalmi érdeklődése következtében számos német regény tartalmával ott ismerkedhettem meg, és ott láthattam, hogy a könyvtáros lét nagyon sok lehetőséget kínál nemcsak a szakmai ismeretszerzésre, de az önálló tudományos kutatásra is. Szentirmai László kutatási területétől először (s ez jól illett a végső soron olvasószolgálati területhez) a hallgatói olvasási szokások tanulmányozását választotta. E tárgyban számos, később a beszerzésben, a szolgáltatások alakításában jól felhasználható tanulmányt, sőt könyvet is írt. Doktori disszertációja (*Egyetemi hallgatók szabadidő struktúrájának vizsgálata különös tekintettel az olvasásra: két kérdőíves felmérés eredményei*) is e területről íródott 1968-ban.

Feltétlenül meg kell említeni, hogy a hetvenes években, az egyetemi számítástechnika erősödését kihasználva ő volt az, aki a számítóközpont (akkor Kibernetikai Laboratórium) munkatársaival kutatásai elemzésében már számítógépet használt (először a MINSZK-22-t, később a már „modern” keletnémet Robotront).

Szentirmai László a tájékoztatóból az Egyetemi Gyűjtemény, majd a Különgyűjtemények néven a folyóiratrészeleget, régi könyveket is magában foglaló új osztályra került, vezetőnek. Ekkor vele dolgozó kollégái inspiráló vezetőnek jellemezték, főleg az egyetemi gyűjteményi és bibliográfiai munkákba folyt bele. Széles körű egyetemi kapcsolatai azt eredményezték, hogy a könyvtár egésze mint intézmény és az egyetem mindenkori vezetése között jó viszony volt, mai szóval „interaktív”, azaz a könyvtár nemcsak az egyetem kívánalmait szolgálta, hanem ezek kívánalmak, igények mibenlétét alakíthatta, befolyásolhatta is. Így a könyvtár lett a korábbi egyetemi beszámolók helyett megjelenő egyetemi évkönyv szerkesztésének gazdája, s ebben Szentirmai László nagy szerepet vállalt, nyugdíjba vonulásáig lényegében meghatározó munkatársa volt. Sokszor jelentkezett az egész egyetemre kiható javaslatokkal is, az egyik legemlékezetesebb az volt, hogy ő javasolta és részben tervezte az egyetem Szegedre kerülésének 75. évfordulóját 1996-ban megünneplő eseménysorozat több elemét.

Ekkor már több éve igazgatóhelyettesként, majd főigazgató-helyettesként működött. E beosztásában fő feladata és felelősségi területe a könyvtári állománybeszerzés volt. Az idősebb kollégák még emlékeznek az ekkori (nincs új a nap alatt) forint-valuta árfolyamok finoman szólva hektikus alakulgatására. Ez a külföldi folyóirat előfizetések, könyvbeszerzések területén nagy veszteségeket is okozhatott, viszont kedvezően is lehetett alakítani. Szentirmai László a gazdasági hivatallal együttműködve és jó külföldi kapcsolatainknak köszönhetően általában az egyetem javára tudta intézni ezeket a beszerzéseket.

A '90-es évek közepén – talán még erre is emlékszik valaki a könyvtárosok közül – különösen a felsőoktatási könyvtárak részéről volt nagy felbuzdulás a könyv-

tárfejlesztés szükségességét hangsúlyozva. Négy nagy „stratégiai” csoport alakult, amelynek tanulmányai, külföldi tapasztalatcsere útjai, külföldi szakemberekkel történt hazai konzultációi után az ún. „Neal-jelentés” határozta meg a fejlesztés fő irányait, s az ehhez szükséges pénzeszközöket. Ahogy az már lenni szokott, az elmélet maradt (meggyőződésem szerint) a ’90-es évek végének, a 2000-es évek elejének könyvtári fejlődésében az itt meghatározott irányok realizálódtak, miközben pénz meg nem volt. Ebben a munkában Szentirmai László az állománygyarapítási modulról vett részt, amikor is többekkel (például Dömötör Lajosné veszprémi, Czigány Magda londoni egyetemi könyvtári igazgatókkal) jelentős tanulmányokat írt, e terület munkáját fejlesztendő.

A terjedelmi korlátok visszaemlékezéseimnek határt szabnak. De azt még említenem kell, hogy természetesen elvégezte a könyvtár szakot is, levelezőn (még abban a tényleges örömben részesült, hogy hallhatta Kovács Máté bibliológiai, Szentmihályi János tájékoztatói, Fülöp Géza könyvtártörténeti előadásait, magolhatta Szelle Bélának a katalogizálási szabályokat).

A nevekből is látható, hogy Szentirmai László egy ma már letűnőben lévő, vagy inkább már le is tűnt könyvtárosi generációnak volt a tagja. Amely még nem nagyon ismerte például a mindenható TQM fogalmát, sokszor bele sem gondolt, hogy mennyire elítélhetően kis hatékonysággal használja az adófizetők ma már sokat idézett pénzének véletlenül erre a területre eső filléreit, időnként például a munkafegyelmet súlyosan sértve beszélgetett munkaidőben tudományról, kultúráról meg – horribile dictu – politikáról is. Hogy aztán ez adott esetben a „sima” olvasó, vagy egyetemi kutató jobb, szakszerűbb tájékoztatásához vezetett, sőt mondjuk, például 1990-hez is, arra már nem nagyon illik emlékezni.

De Szentirmai Lászlóra és generációjára emlékezni fogunk, munkájuk akarva-akaratlanul benne van és marad intézményeink jelenkorában.

Mader Béla